

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“, № 18.

Програма Української Комуністичної Партії

ВІДЕНЬ— КИЇВ, 1920.

**ПРОГРАМА
УКРАЇНСЬКОЇ
КОМУНІСТИЧНОЇ
ПАРТІЇ**

diasporiana.org.ua

ВІДЕНЬ—КИЇВ, 1920.

Друкарня „Адрія“, товариство з обмеженою пору-
:-: кою, Відень II. Taberstraße 52b. :-:

ПРОГРАМА УКРАЇНСЬКОЇ КОМУ- НІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

(Ухвалена Першим Установчим З'їздом У. К. П.
22—25 січня 1920 року.)

В с т у п.

По всьому світу йде глибока криза капіталізму, його гибель, іде й ширшає все-світня пролетарська комуністична революція.

Про це свідчить світова війна, що заподіяла глибокий економічний розстрій по всіх державах світу; далі виявила це жовтнева революція в Росії, що передала владу пролетаріатові, який встановив свою диктатуру й, спираючися на півпролетарів — незаможне селянство — став перебудовувати суспільство в напрямі комуністичнім. Свідчать про це й аналогічні спроби комуністичного будівництва на Україні, також диктатура пролетаріату й відповідна тому робота в Угорщині, революція в Німеччині.

І зріст революційного пролетарського руху по всіх країнах високого капіталістичного розвою виявляє той же напрям боротьби за встановлення диктатури пролетаріяту й за перехід утворених всюду в процесі революційного руху класових пролетарських органів — рад — в органи державної влади, себ-то за комуністичну революцію. Цю революцію переводить створена самим капіталізмом класа — пролетаріят, — висуваючи на чоло по банкруцтві угодової політики соціалістичних партій, єдиним свідомим виразником свого класового руху і єдиним керманичем в боротьбі — Міжнародню Комуністичну Партію.

В своїй роботі і керуванні боротьбою стоїть Комуністична Партія на ґрунті того розуміння всього процесу розвою людського суспільства і початого переходу від ладу капіталістичного до ладу комуністичного, як його дано наукою Маркса. — історичним (або діалектичним) матеріалізмом.

Згідно тій науці Маркса в основі розвою людського суспільства лежить розвій продукційних сил його; і ступень останнього визначає і характер устрою суспільства.

В силу того жаден суспільний устрій не може ґрунтовно змінитися, не може впасти доти, аж поки не вирозвиткує він всі заложені в нім питомі продукційні сили, аж поки їх розвій не почне вже стримуватися

сим устроєм суспільства і через те дальший розвій продукційних сил вимагатиме вже иншого відповіднішого господарчо-політичного устрою суспільства.

В сім процесі розвою продукційних сил і відповідних змін суспільних устроїв, переходячи ступнево від первісного комунізму, йшло суспільство через боротьбу клясів, — себ-то груп його, взаємне положення яких в продукції та поділі характеризує ту чи иншу форму устрою суспільства. Основні прикмети того ладу, який нині упадає — ладу капіталістичного, і на заміну якому йде лад комуністичний, безклясовий, становлять такі взаємини суспільних клясів в продукції, де найзначніша та й найважніша частина засобів продукції та обігу краму належить невеликій кількості осіб клясі, і через те решта людськості в пролетарі чи напівпролетарі, котрі змушені постійно чи час від часу продавати свою робочу силу капіталістам і своєю працею створювати прибутки маючих клясів суспільства.

Таке відокремлення засобів продукції й обігу від продуцентів, — витворців продуктів — і звязане з тим відокремлення продуктів від поділу їх, установлюючи крамне (товарове) грошеве господарство, себ-то виріб продуктів краму на неокреслений ринок на основі вільної конкуренції, сталося в силу

розвою техніки, який є основою розвою продукційних сил.

Через те-ж поліпшення техніки піднімалося до великого степеня значіння великих підприємств, і руйнувалися дрібні самостійні продуценти, надзвичайно зменшувалося значіння решти їх в суспільно-економічному житті, а з усім тим ширшало панування капіталістичних продукційних відносин.

Це-ж поліпшення техніки вело до повсякчасного зросту виробу краму в умовах вільної конкуренції і роботи на неокреслений ринок і тягло в наслідок необхідности все зменшувати видатки продукції до змагання зовнішніх ринків і одночасно до підняття цін на внутрішнім ринку; бо тоді заробітна платня держалася на низькім рівні, і ціни не спадали од безупинного все збільшуючогося виробу краму.

Суперництво-ж на зовнішніх ринках, як і труднощі здобуття їх при постійнім зрості виробу краму, означали все більші затруднення збуту його, перепродукцію краму, виявом чого служили часті гостріші чи слабші промислові кризи, по котрих ішли довші чи коротші періоди промислових депресій.

Все те, являючися неминучим наслідком розвою продукційних сил в умовах капіталістичного ладу, що далі більше розвивали капіталістичні продукційні взаємини, що далі більше руйнуючи дрібних продуцентів.

Але при цих продукційних взаєминах розвій техніки, означаючи зріст продуктивності праці, вів до концентрації засобів продукції та обігу і одночасно відкривав в сім процесі розвою капіталізму властиві йому супротивности, бо цей процес концентрації капіталу нищив вільну конкуренцію — властивість капіталістичного ладу — утворював монополістичні союзи капіталістів — синдикати, картелі, трести, ці перші проби регуляції господарства в межах капіталістичного ладу, але часткові і в інтересах буржуазії — ці союзи стали панамі економічного життя, охоплюючи одноіменні галузи продукції навіть по цілих групах капіталістичних держав.

З другого-ж боку впливаючи з сути капіталістичних продукційних взаємин підпорядкування внутрішнього ринку зовнішньому, спрага сих зовнішніх ринків, все зростаюче суперництво на цім ґрунті поміж капіталістичними державами, вело їх до змагання знищити конкурентів в світовім маштабі, досягнути панування всесвітнього.

Такі тенденції капіталістичного розвою тягли з необхідністю до зросту мілітаризму, яко засобу до панування на світовім ринку, але в силу того-ж цей мілітаризм із засобу ставав самодовліючою причиною розвою промисловости і необхідною формою капіталістичних держав. Але викликаючи величез-

ний зріст промисловости, особливо тяжкої індустрії, мілітаризм одночасно підпорядкував усе господарче життя держави своїм вимогам і вів разом з тим до зросту державних боргів і через те до зросту фінансових затруднень по всіх державах, тяжко розстроюючи господарче життя і тягнучи зріст до-рожнечи.

Наданий мілітаризмом такий особливий напрям розвою промисловости, і одночасне знищення в наслідок концентрації капіталу монополістичними союзами — синдикатами, картелями, трестами — вільної конкуренції і об'єднання в силу тої-ж концентрації капіталу банкового з промисловим, і необхідність вивозити капітал в чужі країни, — все те стало задержувати розвій продукційних сил, показником чого була задержка розвою техніки і відносне зменшення засобів продукції.

Так наставала криза капіталізму по всіх державах і з необхідністю скріпляла змагання до панування над ринками, до знищення конкуренції на світовім ринку, панування над цілим світом. Поділ всього світу поміж країнами високого капіталістичного розвою виразно позначив цю епоху фінансового капіталу, епоху гострої боротьби за панування над ринками, епоху імперіялізму.

Ця всевітня криза капіталізму, шукаючи виходу в об'єднанні світового господарства, могла знайти лише єдиний спосіб для того, — світову війну, втягаючи дві ворожі групки держав світу в остаточну боротьбу за ринки збуту, за місця для уміщення капіталу, за робочу силу, за сировину.

Світова війна, будучи виразником кризи капіталізму і в кожній країні і в світовім масштабі, розвивала далі внутрішні суперечності капіталізму; вона поглиблювала цю кризу, бо привела до цілковитого загину вільну конкуренцію, замінила її державно-монополістичним капіталізмом, зміцнила і поширила підготований банками і союзами капіталістів апарат для громадської регуляції процесу продукції і поділу продуктів, і ростягла його навіть поза державні межі в економічній координуванні кожної з борючихся коаліцій.

Вона утворила таким способом наперекір основним властивостям капіталізму перші початки плянового господарювання в повнім об'ємі народнього господарства держави і тим установила гостру суперечність усуспільненої регуляції продукції із взаєминами суспільних класів в ній, себ-то суперечність усуспільненої продукції і приватного характеру привласнення продуктів.

Це вело до появи в межах ще капіталістичного ладу, в межах ще буржуаз-

ного суспільства перших зародків будучого ладу, але відкидаючого і розриваючого основи ладу капіталістичного, бо вимагає цей новий характер організації продукції нових продукційних взаємин суспільних класів, нового господаря суспільної продукції — пролетаріату.

А це все в свою чергу при високім степені розвою світового капіталізму означало, що капіталістичний лад вже вирозвиткував всі питомі йому сили продукційного розвою, що дальший розвій техніки, а значить і розвій продукційних сил вже спиняється капіталістичними продукційними взаєминами й вимагає іншого укладу таких взаємин, і що вже настав неминучий момент переходу до вищого типу громадського господарства, — комуністичного, себ-то настав момент тої соціальної революції, яку ставить своєю метою Міжнародня Комуністична Партія, як свідомий виразник класового пролетарського руху.

Ця соціальна — комуністична — революція ставить замість приватної власности на засоби продукції та обігу — власність суспільства, вводить пляномірну організацію суспільно-продукційного процесу, щоб забезпечити добробут і всебічний розвій всіх членів суспільства, тим вона нищить поділ суспільства на класи й увільняє всю пригнічену людськість, бо кладе край всім ви-

дам експлуатації одної частини суспільства другою.

Матеріальна можливість її була підготована: і поступом техніки, що привів до величезної концентрації засобів продукції й обігу та до усупільнення праці по капіталістичних підприємствах при надзвичайно високім степені розвою капіталізму, і заміною вільної конкуренції державно-монопольним капіталізмом, і підготовкою банками та союзами капіталістів апаратів для громадської регуляції процесу продукції та поділу продуктів.

Але одночасно з тими всіми своїми суперечностями виготовлював капіталізм і ту силу, яка мав переводити комуністичну революцію.

Капіталізм є збудований на визиску найманих робітників, кількість яких зростала, бо при поширенні капіталізму в наслідок поступу техніки, збільшувалося значіння великих підприємств, а дрібні самостійні продуценти або гинули, стаючи пролетарями, або значіння решти їх в суспільно-економічнім житті упадало і вони ставали в тяжку залежність від капіталу.

Тсй же зріст техніки давав можливість підприємцям все більше вживати жіночої й дитячої праці в процесі продукції й обігу краму, одночасно відповідно зменшував потребу підприємців в живій праці робітників

і через те попит робочої сили ставав меншим від її подачі. Все те збільшувало як залежність наємної праці від капіталу, так і рівень її визиску.

Але ще більшими ставали і визиск і залежність через неминучі за капіталізму кризи й промислові депресії, які вели до відносного, а іноді й абсолютного погіршення становища робітничої класи; а далі спричиняється до того зріст капіталістичних монополій, збільшуючи зріст мілітаризму й дорожнечі.

Отже поступ техніки, означаючи зріст продуктивності праці та багатства суспільства, вів одночасно в буржуазнім суспільстві до зросту громадянської нерівності: збільшував прірву між маючими й немаючими, незабезпеченість існування, безробіття й злидні для що-разу більших мас працюючого люду.

В міру всього того зростало й незадоволення працюючої й експлуатованої маси існуючим ладом, зростала кількість пролетарів, їхня сила, спаяність та свідомість, і гострішала їхня боротьба з експлуаторами.

Світова війна надала тому всьому надзвичайні розміри. При величезнім збільшенні наємних робітників поставлено їх на стан рабів імперіалістичних держав, визиск доведено до нечуваного степеня, гибель мільонів

працюючих, зuboжіння їхніх родин, взагалі лихо, страхіття, руїна в наслідок світової війни, — все те загострювало клясову боротьбу й усвідомлювало пролетаріят в його призначенні — перевести соціяльну революцію.

Необхідною умовою тої соціяльної революції є диктатура пролетаріату, себ-то завоювання пролетаріатом такої політичної влади, яка дає йому можливість знищити всякий опір визискувачів.

Задачу підготовити пролетаріят до виконання тої історичної місії ставила перша міжнародня соціяль-демократична партія. Але зріст впливу імперіялістичної буржуазії і перед світовою війною і за війни на пролетаріят економічно й ідеологічно остільки був сильний, що в соціяль-демократії взяли гору опортуністичні елементи, які стали покривати гаслом оборони своєї батьківщини — оброну грабіжництва своєї національної буржуазії, або й навіть привілейований стан пролетаріату в супереч його міжнароднім інтересам.

Все те повсюду поставило соціяль-демократію на послугах буржуазії, або збройно подавляючи революційний рух пролетаріату, або обстоюючи можливість „мирного“ переходу до соціялізму через непролетарську демократію.

Це приводить свідомі дійсно пролетарські елементи по всіх країнах до утворення комуністичних партій як відділів Комуністичного Інтернаціоналу, бо увільнення працюючих може бути лише міжнароднім.

Міжнародня Комуністична Партія організує пролетаріят в самостійну політичну партію проти всіх буржуазних партій, керує всіма виявами клясової пролетарської боротьби, відкриває перед ним непримириме противенство інтересів визискуваних і визискувачів і вияснює значіння, умови і способи переведення початої комуністичної революції. Решті-ж працюючих і визискуваних виявляє Комуністична Партія безнадійність їх становища в капіталістичнім суспільстві і необхідність комуністичної революції в інтересах їх власного визволення з-під гніту капіталу. Будучи партією робітничої кляси, кличе Комуністична Партія до своїх шеревів всі шари працюючого й експлуатованого люду, оскільки стають вони на точку погляду пролетаріяту.

Так підготовлювана і всім розвитком капіталізму, і в своїй матеріяльній можливості, і в організації сили на її переведення, — комуністична революція з неминучістю мала вибухнути в наслідок світової війни і недосягнення нею переслідуваної мети: бо будучи неминучим наслідком розвитку капіталізму, не могла та війна знищити конку-

ренцію в світовім об'ємі й охопити єдиним капіталом все світове господарство. Утопічність і недосяжність цієї мети впливає попереду з технічної необхідності йти до неї через боротьбу тільки двох коаліцій імперіялістичних держав. Тим то по перемозі однієї коаліції мусить наступити боротьба в межах побідної коаліції й вести до уложення нових коаліцій. Перемога ж однієї лише імперіялістичної держави в умовах досягнутого розвою капіталізму неможлива. В силу тої безнадійности мусить світова війна розпадатися на ряд війн, ослабляючи всі імперіялістичні держави.

По друге з неминучістю ставали на перешкоді тому: нечуваний в наслідок світової війни упад господарства по всіх капіталістичних державах, повний розстрій його, нечувана гибель через те засобів продукції, ослаблення економічних звязків, гибель транспорту, величезний зріст державних боргів, обезцінення паперових грошей і нечувана через все те дорожнеча, упад хліборобства, зріст ворожнечи міста й села, грізна примара всесвітнього голоду, упад продуктивності праці. В наслідок того йшли руїна й злидні широких мас працюючих, гибель мільонів люду — робочої сили, зріст поневолення працюючих, надзвичайні затруднення економічної й політичної боротьби пролетаріату.

Все те на досягненім ступні розвою капіталізму з неминучістю мусіло переводити світову війну, переводить і переводитиме далші її вияви в громадянську вічну експлуатованих мас з пролетаріатом на чолі супроти буржуазії.

Далі зріст капіталізму означав підбиття сильними державними організаціями слабших, експлуатацію останніх, переведення їх на стан колоній, знищення їхнього національно-політичного життя, навіть національної культури. Імперіалізм же організував в світовім масштабі експлуатацію всіх народів землі, жорстко подавляючи визвольні національні рухи пригнічених економічних організацій.

Однак, втягаючи сильніше ці підбиті економічні організми у всесвітні капіталістичні взаємини, капіталізм одночасно піднімав їхню внутрішню економічну силу на базі природніх економічно-географічних умов і попередньої економічної спаяности і тим збільшував їхню відпорну супроти імперіалізму силу.

Тому криза капіталізму, упадок господарчого життя через світову війну і в наслідок того ослаблення гостроти імперіалістичних звязків викликало знову змагання пригнічених національно-економічних організацій до власного піднесення і привело

з неминучістю до нечуваного загострення національної боротьби.

Тим то момент розпаду світової війни і момент переходу до комуністичної революції неминуче означає розпад імперіалістичних держав-конгломератів, як наприклад Росія чи Австрія або Британія, на основні економічні організми і також неминуче веде до сполучення громадянських війн по окремих державах з революційними війнами, як обороняючихся пролетарських країн, так і пригнічених народів супроти ярма імперіалістичних держав.

В силу всього того комуністична революція мала вибухнути найперше по відсталіх, слабших економічно країнах, неміцно збитих з ріжних економічних організмів, як Росія чи Австрія, та по переможених країнах.

Революція на Сході Європи мала виразні ознаки соціальної, але задержана в вияві належного характеру свого через не-підготованість пролетаріату сполученими зусиллями буржуазії, угодовської соціально-демократії та дрібно-буржуазним засиллям, лише в жовтні (листопаді) вибухнула як революція комуністична.

Підготована й виявлена революцією на сході, як національна, українська революція, переводячи в життя поставлені перед нею національні завдання, з неминучістю мусіла

далі розвинутися в революцію комуністичну; та в останнім була задержана пануванням дрібної буржуазії при підтримці буржуазії великої, несвідомістю пролетаріату й гострою національною боротьбою на ґрунті змагання ще непозбувшогося буржуазних імперіялістичних забаганок пролетаріату як в Росії, так і на Україні, який буржуазія, мілітарні військові круги й буржуазна російська інтелігенція підбивали не допустити здійснення національної сторони української соціальної революції.

Через ті ж причини не може досі розвинутися революція вповні в комуністичну, і допомогти цьому, прискорити й перевести це належним розв'язанням національної справи, об'єднанням національного й соціального визволення і стає завданням єдиного від нині дійсного виразника класового руху всього пролетаріату України — Української Комуністичної Партії.

Революція в Німеччині, виразно почата як пролетарська, так само була задержана неминучим блоком реакційної соціально-демократії з буржуазією і лише процесом кривавої боротьби переходитиме в революцію комуністичну.

При таких умовах всякі мирові змагання міжнароднього обеззбровння, посередницьких судів, об'єднань народів, —

є реакційною утопією і прямим ошуканством працюючих, направленим на обеззброєння пролетаріату і на недопущення його обеззброїти експлуататорів.

Тільки пролетарська комуністична революція може визволити людськість. Вона об'єднує задачі соціального й національного визволення працюючих, нищачи капіталізм і імперіялізм, вона ставить на перше місце змагання піднести до максимуму розвій продукційних сил кожної країни в першу чергу її ж силами й засобами; замість турбот про зовнішній ринок, підносить силу й значіння внутрішнього ринку кожної.

В силу того з неминучістю підносить вона основні природні економічні організми, зв'язані історично з певними націями, веде їх до самостійного господарчого й політичного життя й надає тому сильнішого імпету (бурхливого натиску), втягаючи в державну творчість всі працюючі маси і повільно переводячи державну владу в організуючий продукцію й поділ апарат працюючих, — себ-то комуністична революція неминуче мусить відбуватися в межах національно-економічних організмів на ґрунті підняття національної культури і економічно-політичної свідомости мас.

Одночасно з сим, в силу утвореного розвитком попереднього капіталістичного ладу сильного всесвітнього господарчого зв'язку,

са́ме націона́льне й соціа́льне ви́зволення пра́цюючих ма́с може відбува́тися в умовах боротьби з всесві́тнім ка́піталі́змом тільки в міжнародні́м ма́штабі.

На ґрунті необхідности налагодити зруйноване господарче життя, розвинути екстренно максимум продукційних сил, стати до комуністичної перебудови всього життя, неминучим стає тісне співробітництво самостійно й незалежно порядкуючих своїм господарчим і політичним життям національно-економічних державних організмів в цілях як оборони й наступу соціалістичних республік супроти зовнішніх капіталістичних ворогів, так і в цілях внутрішнього найсильнішого комуністичного будівництва кожної країни.

Таке неминуче співробітництво дає можливість вже за переходової доби комуністичної революції розвивати всі продукційні сили кожного національно-економічного організму через необхідне для того його самостійне порядкування і на сій основі культуру кожної нації, а одночасно з тим підпорядкувати це інтересам комуністичного будівництва цілої людськості, використовуючи той економічний розвій і сили кожного національно-економічного організму на допомогу внутрішній перебудові інших країн. Це робить необхідним для перемоги пролетарської револю-

ції тісний товариський союз і об'єднання революційного руху робітничої класи по всіх країнах.

А це можливе тільки при рішучій і гострій боротьбі з буржуазним зіпсуттям соціалізму, яке переводять по всіх країнах офіційні соціаль-демократичні і соціалістичні партії. Базуються тут ці соціалістичні опортуністи на заможних верствах пролетаріату, притягнених буржуазією до себе поставленням їх в привілейоване становище і забезпеченням їм доброго міщанського існування. Стають ці опортуністи й соціалішовіністи слугами буржуазії, а ворогами пролетаріату, затемнюючи його класову свідомість і непримиримість, ослабляючи тим здатність його на переведення комуністичної революції, а також нищачи всюди збройною силою революційний рух пролетаріату.

В силу того єдиним вождем пролетаріату в його боротьбі за переведення соціальної революції стає Міжнародня Комуністична Партія, частиною якої є Українська Комуністична Партія.

Міжнародня Комуністична Партія освідомлює й підготовляє пролетаріат в його задачі захопити негайно владу й установити свою диктатуру, пригнітивши правлячі буржуазні класи.

Вона вясняє пролетаріятові відмінний від нині характер його класової боротьби, себ-то необхідність негайного захоплення влади і тим указує на відмінне значіння його класової організації, старається надати відповідне психічне успособлення й вирозуміння.

І в цім процесі боротьби за владу, а по здобутті — за її укріплення, і в процесі безпосередньої будови основ комуністичного суспільства має ставати пролетаріят свідомим свого творчого завдання, ідучи в цій творчості через перетворення своїх класових організацій в органи державної влади. Бо з необхідністю мусить бути для установлення диктатури пролетаріату органам державної влади наданий виразний пролетарський класовий характер.

Так само необхідним стає втягнути всю масу працюючих до безпосередньої участі в творчій роботі комуністичної перебудови, як і перетворити поволі апарат державної влади в апарат, організуючий продукцію і поділ.

Тим то мусить комуністична революція йти через органи, які безпосереднє організують працюючих в процесі продукції, через класові органи пролетаріату, зв'язані з продукційними організаціями — фабриками, заводами то що, себ-то неминучим стає тісний зв'язок комуністичної

революції з радянською організацією держави.

Розвиваючи конкретні завдання комуністичної революції відносно України, головною особливістю якої є чисельна перевага дрібно-буржуазних шарів населення і нерозвиненість економічного й національно-культурного життя, У. К. П. определяє ці завдання в такий спосіб:

Політичні форми диктатури пролетаріату.

1. Буржуазна республіка, навіть сама демократична, в силу існування приватної власності на засоби продукції є лише формою, яка прикриває визиск і поневолення працюючих мас гаслами всенародньої волі. В протилежність цьому комуністична революція дає всюди нові форми - форми пролетарської, радянської демократії. В цій революції пролетаріат, стаючи на чолі всіх працюючих, захоплює державну владу і встановлює разом з незаможним селянством свою клясову диктатуру в формі рад робітничих та селянських депутатів, які керують всім життям держави, надаючи всім державним органам виразний клясовий пролетарський характер аж до переведення всього суспільства в стан робітничий, коли зникне поділ на кляси, а тим і клясовий характер

держави, сама-ж державна влада перетвориться в апарат працюючих для організації продукції і поділу продуктів.

Таким чином в протилежність буржуазній демократії демократія пролетарська або радянська (совітська) перетворює масові організації поневолених капіталізмом клясів, пролетарів і незаможних селян напівпролетарів, себ-то великої більшості населення, в єдину основу всього державного апарату, місцевого й центрального, знизу й догори.

Завданням У. К. П. є: боротьба за повалення буржуазного панування і встановлення диктатури пролетаріату на всьому світі і переведення її на Україні в формі Української Соціалістичної Радянської Республіки; змагання і праця над дійсним переведенням в життя принципу пролетарської демократії на Україні, над правильною організацією рад робітничих і селянських депутатів, яка вимагає активної участі широких мас працюючих в державному будівництві, з необхідністю для цього постійного підвищення рівню культурности, організованости і свідомости мас.

2. В протилежність буржуазній демократії, яка прикривала клясовий характер її держави, радянська влада отверто визнає неминучість клясового характеру всякої держави, поки не зникне всяка державна влада. Визнаючи так звані демократичні свободи

результатом і головним чином засобом класової боротьби пригнічених класів проти пануючих, і що з моменту захоплення влади пролетаріатом і незаможним селянством радянська влада не може дати своєму ворогові ніяких засобів боротьби проти встановлення комунізму, вона спиняє демократичні свободи відносно експлуататорів, всіх ворогів комуністичної революції і радянської республіки і направляє силу своєї влади на подавлення опору визискувачів.

Завданням У. К. П. є, поруч з неухильним проведенням подавлення опору визискувачів і ідейної боротьби з буржуазними забобонами відносно характеру демократичних свобод, роз'яснення тимчасовості позбавлення і обмеження політичних прав і свобод, направлених проти спроб експлуататорів удержати або відновити свої привилеї. Разом з тим, як буде зникати можливість визиску людини людиною, зникатиме і необхідність в цих тимчасових мірах, і партія буде прагнути до звуження і повного їх скасування.

3. Буржуазна демократія лише формально проголошувала політичні права і свободи, себ-то: свободи зібрань, союзів, друку для всіх громадян. На ділі буржуазія завше спиняла їх чинність і розвій, як засобів класової боротьби працюючих, а економічне рабство ставило останніх в неможливість

більш-менш широко користуватись цими правами і свободами.

Навпаки пролетарська демократія замість формального проголошення прав і свобод фактично надає їм перш за все і більш над усе тим клясам населення, які були пригнічені капіталізмом, себ-то пролетаріатові й селянству. Для цього радянська влада експропріює у буржуазії помешкання, друкарні, склади паперу і т. и., віддаючи їх в повне розпорядження працюючих і їх організацій.

Завдання У. К. П. є в тому, щоби притягувати все більш широкі маси працюючих до користування цими правами й свободами, й розширити матеріальну можливість цього.

4. Радянська влада, яко влада працюючих, вперше на світі має можливість провести повну рівність людей незалежно од полу, релігії, раси і національності, що не допускалось капіталізмом, який в своїй імперіялістичній стадії особливо збільшив ту нерівність і привів до сильного загострення расового й національного гніту.

Завданням У. К. П. є повне забезпечення на ділі цієї рівності і виховуюча праця по знищенню всяких слідів бувшої нерівності в психіці відсталих мас; що-ж до жінок, то не обмежуючись формальним проголошенням їх рівноправності особливо в справі шлюбного і взагалі родинного права, партія прагне

увільнити їх од матеріальних тягарів устарілого хатнього господарства шляхом заміни його домами-комунами, громадськими їдальнями, центральними пральнями, яслями і т. д.

5. Радянська форма держави в повній мірі забезпечує перехід влади до рук працюючих, притягаючи всю їх масу до активного державного будівництва, тоді як буржуазна демократія з її парламентаризмом обмежувалась лише формальною неорганізованою і фіктивною участю народу в керуванні державою. Радянська влада, проводячи вповні принцип виборності всіх органів влади з гори й до низу, даючи можливість переводити вибори й одкликання депутатів самим легким і приступним для робітників і селян способом, — піднімає культурний рівень мас, привчає всіх до управління державою, тримає сили народні в безупинному рухові і клокотінні, викликаючи масову колективну творчість.

Цим вона знищує негативні риси парламентаризму, одірваність представницьких органів од мас, застиглість і нерухомість їх, распорошену і пасивну участь мас в державному житті; натомість дає елястичність, рухливість і простоту. Радянська держава наближає державний апарат до мас і зв'язує його з ними шляхом виборів не по територіальним округам, а по підприємствах і селах: таким чином вона опирає владу на ор

ганізовані колективи працюючих. Знищивши буржуазний поділ влади на законодавчу, виконавчу й судову, радянська влада проводить принцип єдності всієї влади з низу аж до гори і поєднує принцип централізованої держави з найбільшою самодіяльністю на місцях, чим дає найбільшу економію сил і засобів переведення комуністичного будівництва.

Лише завдяки радянській організації держави, комуністична революція могла відразу розбити й зруйнувати до щенту старий, буржуазний, урядницький і судейський апарат.

Через те завдання У. К. П. полягає в повному й неухильному переведенні цих принципів в межах і рямках У. С. Р. Р., в недопущенні калічення і псування стройности радянської системи, в змаганні до повного наближення органів влади до мас працюючих на ґрунті проведення найбільшої відповідальності урядових осіб, і боротьби з можливим в силу відсутности досвіду у радянських працівників відродженням бюрократизму, для чого У. К. П. обстоює слідуючі засоби:

1. обовязкове притягнення кожного члена ради (совіту) до виконання певної роботи по управлінню державою;

2. послідовну зміну цих робіт так, щоб вони поступово охоплювали всі галузі управління;

3. поступінне втягнення поголовно всього працюючого населення в роботу по управлінню державою.

6. Керуюча в революції роля промислового пролетаріату, як найбільш сконсолідованої, об'єднаної, освіченої і загартованої в боротьбі частини працюючих мас, виявилася як в самому виникненню рад, так і у всьому розвитку їх в органи влади. Це определяє і значно активнішу і чисельнішу участь пролетаріату в радах, ніж би то належало йому по кількості його серед працюючих мас.

У. К. П. прагне до неухильного і систематичного використання цього становища пролетаріату для того, щоби в протилежність вузько цеховим і вузько професійним інтересам, котрі виховував капіталізм серед робітників, тісно з'єднувати з передовими робітниками найбільш відсталі і розпорошені маси сільського пролетаріату, убогого, а також і середнього селянства.

Національна справа.

7. Українська революція спочатку виявилася як революція національна, і задачі національно-політичного визволення українського народу вирости на ґрунті потреб належного розвою продукційних сил українського економічного організму ще за ка-

піталістичного ладу, бо той розвій спинявся експлуатацією України з боку імперіялістичної Росії і вів в дальшій розгортанні суспільних взаємин до нечуваного поневолення і гніту українського народу.

Але в наслідок краху всесвітнього капіталізму, а через те і не вповні розвинених капіталізмів Росії і України, мусіла українська революція неминуче переходити в революцію комуністичну, в увільнення працюючих українських мас і національно і соціально, на ґрунті необхідности безупинного розвитку продукційних сил українського економічного організму, заміною капіталістичних продукційних взаємин соціалістичними.

Се ставить перед У. К. П. задачу дати належне розв'язання національної проблеми на Україні, аби припинити національну боротьбу, задовольняючи й здійснюючи вимоги національної революції і двигавши її на скріплення розвитку революції комуністичної.

8. Виходячи з принципу самовизначення націй і вважаючи на властивости, потреби й вимоги розвитку українського господарчого організму, для всестороннього і неустанного розвитку його продукційних сил, У. К. П. піддержує незалежність і самостійність економічного й політичного порядкування Української Соціалістичної Радянської Республіки.

Одначасно з тим У. К. П. - обстоює необхідність тісного союзу і співробітництва

Української Радянської Республіки з іншими радянськими республіками, як в цілях оборони й наступу насамперед супроти буржуазних держав, так і в цілях використання економічних сил кожного національно-економічного організму на допомогу внутрішній будові інших, виходячи тут з інтересів комуністичного будівництва цілої людськості.

Виходячи з необхідности для всестороннього розвою комуністичної революції на Україні втягати в процес комуністичної перебудови, в роботу порядкування державою, всю масу працюючого люду, піддержує партія необхідність українського національного характеру Української Республіки відповідно величезній більшості творчої революційної маси працюючих, себ-то урядової української мови по всіх радянських установах при забезпеченні прав національних меншостей: російської, жидівської і польської на основі принципу рівноправности.

9. З тих же прінципіальних причин відкидає партія буржуазне пасивне поставлення до націй, до підняття національних культур. Втягаючи маси в будову соціалістичної держави, У. К. П висовує прінцип активної піддержки розвою кожної національної культури, в першу чергу культури основної маси працюючого люду України — української національности, далі культур національних меншостей: російської, жидівської, польської та

инших; через те має бути усунене все, що веде до денаціоналізації, себ-то до спинення свідомости мас, їхньої культурної сили, а тим і до гострої національної боротьби. В першу чергу має допомогти тому прийняте партією належне розв'язання справи мови по радянських установах.

10. Будучи в змаганнях комуністичної перебудови українського суспільства через Українську Соціалістичну Радянську Республіку виразником волі всього пролетаріату України, всього працюючого люду її, як нації основної і численнішої української, так і інших націй, У. К. П. ставить основним завданням, як необхідну умову належного переведення комуністичної революції об'єднання і зближення в спільній революційній боротьбі супроти капіталістів і поміщиків пролетарів і напів-пролетарів різних націй як в межах України, так і в міжнародньому масштабі. Зважаючи на нерозвинену комуністично і ще імперіалістичну волю російського пролетаріату в Росії і почасти на Україні, У. К. П. бореться з усякими контрреволюційними спробами використати се явище в інтересах імперіалістичної політики Росії відносно України, викликати тим національну боротьбу і нанести удар закономірному розвою української, а значить і світової комуністичної революції.

11. Загострене на Україні противенство між містом і селом в великій мірі є результатом імперіялістичної денационалізаторської політики Росії відносно України, яка привела до національно-культурного відірвання міста від основної маси населення України, а тим і до національної боротьби; для знищення слідів цієї політики і для ліквідації культурного відокремлення міста від села У. К. П. ставить своїм завданням притягнення пролетаріату до культурної пролетарської творчости на українському народньому ґрунті.

Культура й освіта.

12. Пролетарська революція в протилежність буржуазній культурі, яка служила закріпленню панування капіталізму, творить нову культуру всею масою працюючих. Знищуючи всякий гніт, в тому числі і національний, вона одкриває народнім масам можливість культурного розвитку і прилучення їх до всесвітньої культури шляхом рідної мови, національної культури й освіти. Особливо необхідним є безупинне підняття культурного рівню працюючих мас пригніченої віками панування російського царату української нації; тому радянська українська держава повинна брати активну участь і активно допомагати розвиткові національної культури, школи з рідною мовою навчання, літератури, мови і т. д.

Головним завданням У. К. П. є перетворення культури і школи із знаряддя класового панування буржуазії в засіб повного знищення поділу суспільства на класи, в засіб комуністичного переродження суспільства.

13. В період диктатури пролетаріату, коли підготовляються умови для здійснення комунізму, школа повинна бути провідником як комунізму взагалі, так і впливу пролетаріату ідейного, організаційного й виховуючого — на півпролетарські і непролетарські шари працюючих мас з метою виховання покоління, здатного остаточно встановити комунізм. Найближчим завданням на цьому шляху є розвиток слідуючих основ шкільної й просвітньої справи:

1) Переведення безплатного й обов'язкового, загального й політехнічного (що знайомить в теорії й на практиці з усіма головними галузями продукції) навчання для всіх дітей обох полів до 17 літ.

2) Утворення сітки дошкільних установ: яслей, садів, захистків і т. и. з метою поліпшення громадянського виховання дітей і розкріпощення жінки.

3) Повне здійснення принципів єдиної трудової школи, інтернаціональної по методам навчання й виховання, національної по викладовій мові і соціалістичної по змісту, з спільним навчанням дітей обох полів, безумовно світської, себ-то вільної від будь

якого релігійного впливу; школа повинна проводити тісний зв'язок навчання з суспільно-продукційною працею і підготовляти всебічно розвинених членів комуністичного суспільства.

4) Постачання учнів стравою, оджею, обувю і підручниками за кошт держави.

5) Підготовлення нових кадрів робітників освіти, просякнутих ідеями комунізму.

6) Притягнення працюючого населення до активної участі в освітній справі, (розвиток „просвіт“, мобілізація грамотних і т. и.).

7) Всебічна державна допомога самоосвіті й саморозвиткові робітників і селян (утворення сітки установ позашкільної освіти: бібліотек, шкіл для дорослих, народніх домів і університетів, курсів, лекцій, кінематографів, студій і т. и.).

8) Широкий розвиток професійної освіти для осіб од 17 літ, в зв'язку з загальними політехнічними знаннями.

9) Відкриття широкого доступу до аудиторії вищої школи для всіх бажаючих учитись і в першу чергу для робітників та селян; притягнення до педагогічної діяльності в вищій школі всіх, хто може там учити; усунення всіляких штучних перепон між свіжими науковими силами і катедрою, матеріальне забезпечення учнів з метою дати фактичну можливість пролетарям і селянам скористуватися вищою школою.

10) Необхідно також відкрити і зробити досяжними для працюючих всі скарги міста, утворені на основі визиску їх праці, які існували до цього часу в виключному розпорядженню визискувачів.

11) Розвиток самої широкої пропаганди комуністичних ідей і використання для цієї мети апаратів і засобів державної влади, пристосовуючи методи пропаганди до національних умов працюючих.

Релігійні відносини.

14. Радянська влада, вважаючи релігію приватною відносно держави справою громадян, переводить відокремлення церкви від держави і школи від церкви, і тим в повній мірі виводить релігію по-за межі державно-правних відносин, виключаючи тим самим релігію з числа засобів капіталістичного панування.

Не задовольняючись цим, а керуючись переконанням, що здійснення пляновості і свідомості у всій суспільно-господарчій діяльності має привести до повного знищення релігійних забобонів, — У. К. П. прагне до повного розірвання зв'язку між клясами визискувачів і релігійною пропагандою, сприяючи фактичному увільненню працюючих мас од релігійних забобонів і організуючи саму широку науково-просвітню

і антирелігійну пропаганду. При цьому необхідно уникати всякої образи почуття віруючих, яке веде лише до закріплення релігійного фанатизму.

П р а в о.

15. Право, як і мораль, у всіх своїх виявах є явищем суспільства нетрудового, вислідом класової боротьби; є воно в буржуазним суспільстві знаряддям буржуазного панування.

При комуністичній перебудові суспільства, в міру удосконалення комунізації його і в наслідок того зникнення поділу суспільства на класи, має і право повільно зникати, замінюючися організованою товариською комуністичною взаємністю.

Виходячи з того, У. К. П. змагається: 1) до тимчасового використання сього знаряддя класової боротьби для пригнічення експлуататорів, касуючи цілий ряд правових інститутів, а в решту вливаючи пролетарський зміст та відмінюючи відповідно тому їхню форму, 2) до все зростаючого звужування і зменшування значіння правових інститутів аж до зникнення й заміни їх організованою пролетарською взаємністю.

16. Відносно ріжних галузів права У. К. П. определяє свої завдання слідуючим способом:

1) В області права публичного, знищення всяких органів буржуазного устрою і заміна їх класовими органами пролетаріату; в зв'язку з перетворенням державного апарату в апарат працюючих, організуючий продукцію і поділ, і з повільним знищенням державної влади одмірають і відповідні правні норми і органи.

2) В області права приватного, — скасування права власності на засоби продукції та обігу, особливо на землю, як і повільне знищення — в міру налагодження апарату поділу продуктів — приватної торгівлі, веде до знищення цілого ряду інститутів приватного права, створених чи особливо удосконалених в епоху буржуазного суспільства; сюди належить річеве право, особливо що до нерухомостей, істотні частини права зобов'язань, право спадку.

3) Право родинне має зазнати глибоких змін. Подружжя має перевернутися з регульованої продажі в нерегульований вільний союз чоловіка й жінки з перенесенням центру ваги з подружжя на материнство, на дитину; вся громадянська увага тут має бути віддана лише дітям сій особливій цінності в комуністичнім суспільстві

4) В області карного права буржуазна класова держава охороняла класові переваги і панування буржуазії. Через перехід від приватної власності до комуністичної.

в міру переходу всіх до стану праючих, має панувати положення: „хто працює, той їсть“. Отже має зникнути цілий ряд норм по карній охороні права власності, цілому ряду вчинків дано іншу правну кваліфікацію і взагалі має в корні змінитися характер кари в напрямі надання їй виховуючого значіння, а не репресивного.

За переходового моменту і початку будівництва соціалістичної республіки центри ваги має перенестися на вчинки протидержавного значіння, на вчинки супроти пляномірного й організованого переходу до комуністичного господарства і відповідної тому організації держави, супроти спроб повернути назад буржуазні господарчі взаємини і панування буржуазії. Сім вчинкам надається тимчасово головне значіння і визначаються найбільші кари.

Взагалі ж в області кари мають бути внесені обмеження права по-за період визначеної кари, вводиться умовний засуд, громадська догана, як міра кари, заміна позбавлення свободи обов'язковою працею, найменші строки ув'язнення, товариські суди, заміна в'язниць виховавчими закладами.

5) Матеріальне карне право, оскільки-би воно зоставалося за переходової доби, має бути змінене відповідно принципальному розумінню соціалістичного права; воля й розум буржуазії, виражені в тім праві

мають бути замінені волею и розумом пролетаріату, переймаючи право комуністичною свідомістю. Відповідно тому мають змінитися і норми судоводства і устрій суду. Норми упрощуються, з них усувається все, що направлене було до закріплення буржуазного класового панування, до притиснення підсудного, щоб не дати суддям виявити волю працюючих.

17. Вибрані радами судді мають здійснювати волю пролетаріату, керуючися його постановами, а коли таких нема, або не повні вони, то керуючися комуністичною свідомістю. Беручи владу й усуваючи всі органи буржуазного панування, змінює пролетаріат і організацію суду. Суддями можуть бути тільки працюючі, обрані працюючими через ради. Ширші маси пролетаріату й незаможного селянства мають бути притягнені до виконання правосудія, тому мають брати участь в суді завжди змінні засідателі з мас пролетаріату і незаможного селянства.

18. Змагання як найсильніше й найточніше зберегти право власности і буржуазні класові привілеї привело до заплутаного, складного, довгого і дорогого суду. Супротив того радянська влада установлює суд простий, єдиний, в одній інстанції, тому короткий, безплатний, приступний для люду, вибраний з працюючих і складений так, щоби

всі працюючі могли виконувати обов'язки суддів.

Військова справа.

19. У. К. П відкидає буржуазні гасла аполітичності і так званої позакласової всенародньої основи армії, якими буржуазія прикривала перевернення війська в знаряддя визискувачів, відокремлюючи його від працюючих мас і не даючи йому політичних прав. Радянська влада, представляючи воюючим всю повноту політичних прав і укріплюючи зв'язок армії з працюючими масами, в той же час виразно зазначає принцип класового будівництва озброєної сили радянської республіки.

1) В епоху розкладу імперіалізму і громадянської війни, червона армія, як знаряддя пролетарської диктатури, повинна по необхідності мати виразно класовий характер, себ-то формуватися виключно з пролетаріату і близьких до його шарів незаможного селянства. Лише в зв'язку зі зникненням класів регулярна армія перетвориться у всенародню соціалістичну міліцію.

2) Необхідне саме широке навчання робітників і селян військової справи і введення викладу відповідних предметів у школі.

3) Армія, як організоване скупчення народніх мас крім, бойових своїх завдань,

має служити цілям підняття культурного рівню мас і комуністичного виховання їх. Через те праця по військовому навчанню і вихованню червоної армії проводиться на основі класового об'єднання і соціалістичної освіти. Поруч з бойовими начальниками в частинах повинні бути політичні комісари, як представники радянської влади; необхідне утворення в кожній частині комуністичної ячейки (У. К. П.) для встановлення внутрішнього ідейного зв'язку і свідомої дисципліни.

4) В протилежність устрою старої армії необхідним є: можливо коротший час навчання в касарні, наближення касарень до типу військових і військово-політехнічних шкіл, по можливості тісний зв'язок військових формувань з фабриками, заводами, професійними спілками, організаціями незаможного селянства.

5) В справі організаційного зв'язку і витривалості червоної армії велике значіння має відповідний командний склад із свідомих робітників і селян. Тому одним із найблизчих завдань в справі утворення армії є підготовка енергійних і відданих справі комунізму вояків на командні посади.

6) Необхідне саме широке використання і вживання оперативного і технічного досвіду останньої світової війни. В зв'язку з цим до справи організації армії і її оперативного

керівництва мають бути притягнені військові фахівці, які пройшли школу старої армії, але необхідною умовою для цього повинно бути зосередження політичного керування армією і всебічного контролю над командним складом в руках пролетаріату.

7) Справа виборності командного складу відносно клясової робітниче-селянської червоної армії цілком теряє своє принципіальне значіння. Можлива комбінація виборності і призначення командного складу червоної армії визначається виключно практичними міркуваннями. Потреба ж централізованого військового апарату в руках робітниче-селянського уряду і єдиної командної волі вимагає планомирного розподілення і призначення командного складу з гори обраною робітниками і селянами владою.

НАРОДНЕ ГОСПОДАРСТВО.

Загальна економіка.

20. Виходячи з основного свого завдання комуністичної перебудови суспільства, У. К. П. веде економічну діяльність радянської влади в напрямі повільного перетворення всього державного апарату в апарат працюючих, організуючий продукцію і поділ продуктів.

Для цього з самого початку існування радянська влада енергійно й неухильно переводить експропріацію буржуазії, і всі засоби продукції і обігу повертає у власність радянської республіки, себ-то спільну власність всіх працюючих.

21. Головним і основним завданням, яке б опреділяло собою всю господарчу політику радянської влади, необхідно поставити всебічне підвищення продукційних сил країни. В звязку з переживаємою господарчою руїною, викликаною війною і розкладом капіталістичного господарства, це завдання набирає надзвичайної гостроти, і йому по-

вина бути підпорядкована вся праця радянських установ, зв'язаних з народнім господарством. Для цього необхідно звернути увагу на слідує:

22. Росклад імперіялістично-капіталістичного господарства лишає у спадщину радянській владі хаотичність в організації продукції і управлінні нею. Тим з більшою необхідністю висовується одне з основних завдань, — найбільше об'єднання всієї господарчої діяльності України по одному загально-державному плянові, найбільша централізація продукції в змісті об'єднання її по окремих галузях і групах галузів і зосередкування її в найкращих продукуючих одиницях, також в змісті хуткості виконання господарчих завдань: найбільша улаштованість всього апарату продукції, раціональне і економне використання всіх матеріальних засобів країни.

23. У. К. П. прагне до розвитку науки і наближення її до продукції шляхом державної організації цілого ряду наукових установ і утворення найбільш сприятливих умовин для наукової праці і зв'язку з підвищенням продукційних сил країни.

24. Прагнучи до найбільшої пляновості, організованості і економії в соціалістичному господарстві, партія вважає потрібним в цих цілях перерозподілення господарчих районів і відповідний їх розвиток, наближення

продукції до сирівцю, пристосовуючи їх до потреб ринку, організацію великих підприємств і об'єднання дрібних, прагнучи до повного знищення останніх.

25. Вважаючи господарство Української Радянської Соціалістичної Республіки зв'язаним з усім світовим господарством, У. К. П. вважає необхідним поширювати економічне співробітництво і політичні зв'язки з іншими народами, одночасно прагне до встановлення тісного контакту і взаємної допомоги з тими з них, котрі перейшли уже до радянської держави шляхом консолідації і об'єднання господарчих плянів і відповідних державно-економічних органів, організацією між ними соціалістичного товарообміну (продуктообміну) і т. и.

Організація продукції.

26. Організаційний апарат усупільненої промисловости повинен опіратися перш за все на професійні спілки. Вони повинні все більше увільнятися від цехової вузости і перетворитися в великі організаційні об'єднання, які-б охоплювали поголовно всіх працюючих певної галузи продукції.

В зв'язку з переходом влади до рук робітничих, професійні спілки гублять свій характер класових організацій по обороні робітничих інтересів проти капіталу, а будучи учасниками всіх місцевих і центральних

органів управління промисловістю, вони повинні прийти до фактичного зосередження в своїх руках всього управління всім народнім господарством, як єдиним господарчим цілим. Забезпечуючи таким чином нерозривний зв'язок між центральним державним управлінням, народнім господарством і широкими масами працюючих, професійні спілки повинні втягувати останніх в безпосередню працю по веденню господарства. Цим останнім утворюється можливість дійсно народнього контролю над результатами продукції.

27. Необхідне в цілях пляномірного розвитку народнього господарства максімальне використання всієї робочої сили, її правильне розподілення, як між ріжними районами України, так і між ріжними галузями народнього господарства, входить в завдання радянської влади, яке може бути здійснене нею лише в тісному єднанні з професійними спілками. Поголовна мобілізація радянською владою всього працездатного населення для виконання певних громадських робіт повинна вживатись в широких розмірах.

28. У. К. П. вважає необхідним негайне, широке і всебічне використання виготовлених капіталізмом фаховців науки і техніки, не вважаючи на те, що вони є здебільшого просякнуті буржуазним світоглядом і звичками. Борючись і припиняючи самими рішучими мірами спроби саботажу цих груп, не

допускаючи ніяких політичних уступок їм, партія в той же час розуміє необхідність їх використання, як техніків господарчої справи.

Прагнучи до рівності винагородження всякої праці і до повного комунізму, радянська влада ставить своїм завданням наближення оплати праці у всіх галузях господарства для всіх родів фізичної й інтелектуальної праці до нормального заробітку середнього робітника. Але в перехідний між капіталізмом і комунізмом момент можливі одступлення од цієї загальної тенденції в напрямі збереження на певний час більш високої платні для фаховців науки і техніки, одночасно ставлячи цих буржуазних фаховців в умови товариської спільної праці разом з масою рядових робітників, під керунком свідомих комуністів і тим сприяти взаємному зближенню і розумінню роз'єднаних капіталізмом робітників фізичної і розумової праці.

29. В умовах розкладу капіталістичної організації праці продукційні сили можуть бути розвинені, а соціалістичний спосіб продукції може закріпитися лише на основі товариської дисципліни працюючих, їх максимальної свідомости, самодіяльності і найстрогішого контролю над продуктивністю праці.

Досягнення цієї мети вимагає упертої систематичної праці над перевихованням мас, в якій головна роля випадає на долю професійних спілок. Останні повинні вживати

для цього різних засобів, як напр.: установлення відчитности, норми виробу, мінімуму продукційности, введення відповідальности перед спеціальними товариськими судами і т. д. Разом з цим економічна руїна і тяжка спадщина капіталізму в психіці відсталих мас дають право радянській владі вживати іноді примусових мір відносно малосвідомих робітників.

30. Відносно дрібної і кустарної промисловости необхідне широке використання її шляхом державних замовлень; включення кустарної і дрібної промисловости в загальний господарчий плян; фінансова допомога їй при умові об'єднання окремих кустарів, артілей, продукційних кооперативів і дрібних підприємств в великі промислові одиниці і допомога останнім.

Взагалі економічна політика відносно дрібної і кустарної промисловости повинна бути направлена на паралізування власницько-капіталістичних стремлень кустарів і на безболісний перехід цих відсталих форм продукції до більш високої великої машинізованої індустрії.

Сільське господарство.

31. Сільське господарство, яке галузь народного господарства, котра дає найнеобхідніші предмети для життя людського,

В соціалістичному суспільстві набіратиме першорядної ваги з огляду на одне з основних завдань комунізму, — забезпечення матеріальних умов для розвитку людства.

В звязку з цим, а ще більше для уникнення голоду, що насунувся майже на всі країни наслідком руїниціської світової війни, радянська влада повинна направити максимум енергії на розв'язання проблеми сільського господарства. Хліборобський же характер України з її чисельним малорозвиненим селянством вимагає од української радянської влади особливої обережності в цій справі.

Проводячи повне скасування приватної власності на землю з утворенням єдиного державного земельного фонду і передаючи значну частину експропріованих у поміщиків земель в безпосереднє користування безземельного і малоземельного селянства по урівнюючому прінципу, радянська влада з абсолютною необхідністю повинна прагнути до підвищення продукційності хліборобської праці шляхом організації великого соціалістичного господарства. Для цієї мети необхідне переведення слідуєчих мір:

1) Улаштування радянських господарств, себ-то великих соціалістичних економій і збереження для цієї мети од розділу між селянами культурних поміщицьких маєтків;

2) Підтримання громад і товариств для громадського оброблення землі і державна

допомога сільсько-господарським коопераціям, занятій переробленням продуктів хліборобства;

3) Організація державного засіву всіх чийх би то не було незасіяних земель;

4) Державна мобілізація всіх агрономічних сил для підвищення хліборобської культури;

5) Організація і підтримання сільсько-господарських комун як цілком добровільних хліборобських союзів хліборобів для ведення великого спільного господарства;

6) Широко переведена система меліорацій;

7) Широке і пляномірне постачання через прокатні пункти інвентарю для убогого й середнього селянства.

32. Рахуючись з тим, що дрібне селянське господарство ще довго буде існувати на Україні, У. К. П. прагне до підняття його продукційности слідуєчими засобами:

1) упорядкування селянського земельного користування (знищення черезполосиці і т. и.); 2) постачання селянам кращого на-сіння і штучного гною; 3) поліпшення породи селянської худоби; 4) поширення агрономічного знання; 5) агрономічна допомога селянам; 6) улаштування прокатних пунктів, майстерень для ремонту селянського реманенту, досвідних станцій, зразкових участків і т. п.; 7) меліорація селянських земель.

33. У. К. П. ставить своїм завданням знищення глибоко шкідливого в господарчому й культурному змісті противенства між селом і містом, для чого вважає корисним притягнення промислових робітників до комуністичного будівництва в хліборобстві і навпаки — селян до промислової праці на заводах, де б вони могли пройти школу пролетарського виховання. Для зближення сільського господарства з індустрією партія рахує необхідним улаштування мійського хліборобського господарства шляхом одведення великих частків землі мійським комунам для організації мійського комунального хліборобства.

34. В своїй праці на селі У. К. П. опирається на пролетарські верстви його, організує перш за все їх в самостійну силу, утворюючи партійні кутки на селі, організації сільського пролетаріату, наближає їх до мійського пролетаріату і вириває з-під впливу сільської буржуазії і дрібновласницьких інтересів.

Відносно куркулів і сільської буржуазії політика У. К. П. полягає в ршучій боротьбі проти їх експлуаторських змагань, в подавленні їх опору радянській політиці.

Відносно середнього селянства У. К. П. прагне до повільного пляномірного втягання його в працю комуністичного будівництва. Партія ставить своїм завданням відокре-

млення його від куркулів, притягування на бік робітництва уважним відношенням до його потреб, борючись з його відсталістю засобами ідейного впливу, не допускаючи насильства, рахуючись з його національно-економічним укладом; прагне до згоди з ним у всіх випадках, де зачіплюються його життєві інтереси, ідучи на уступки йому в определенні способів переведень комуністичної перебудови.

Поділ продуктів.

35. В справі поділу продуктів завдання радянської влади полягає в неухильній заміні торгівлі пляномірним організованим в загальнодержавному масштабі поділом продуктів. Метою цього є організація всього населення в єдину сітку споживчих комун, здатних до швидкого плянового і економного в розумінні трати праці й енергії розподілення всіх необхідних продуктів, з строгою централізацією всього апарату поділу.

В основу споживчих комун і їх об'єднань повинна бути покладена існуюча загальногромадянська і робітничка кооперація, котра дає найбільш підготовлений капіталізм апарат масового розподілення: при цьому завданням У. К. П. є централізація всієї кооперації в межах української республіки і забезпечення впливу і керунку про-

летаріяту в ній для переходу од дрібно-буржуазних кооперативів капіталістичного типу до споживчих комун.

Фінансова і грошева справа.

36. Уникнувши помилки паризької комуні, радянська влада в Росії одразу захопила державний банк, потім націоналізувала приватні комерційні банки, перейшла до об'єднання націоналізованих банків, ощадних кас і скарбниць з державним банком, утворюючи в такий спосіб основу єдиного народного банку республіки і перетворюючи банки із центру економічного панування визискувачів в знаряддя робітничої влади і двигун економічного перевороту.

Наслідуючи се для України, У. К. П. виводить наступні принципи:

1) монополізація всієї банкової справи в руках республіки;

2) радикальна зміна і упрощення банкових операцій шляхом перетворення банкового апарату в апарат одностороннього рахунку і загального рахівництва республіки; по мірі організації пляномірного громадського господарства це приведе до знищення банку і перетворення його в центральну бухгалтерію комуністичного суспільства.

37. Зникнення грошей в комуністичному суспільстві є неминуче, але в часи переходу

од капіталізму до комунізму поки не організовано комуністичну продукцію і поділ продуктів ще не є можливим.

Борючись з можливою від сього спекуляцією і наживою власників грошових знаків, У. К. П. опирається на націоналізацію банків і прагне до переведення і розширення безгрошових розрахунків, чим підготовляється знищення грошей, вимагає обов'язкового тримання грошей в народньому банку, введення бюджетових книжок, заміни грошей чеками, короткосрочними білетами на право одержання продуктів і т. п.

38. В епоху початого усупільнення експропріованих засобів продукції державна влада з паразітарного апарату перетворюється в організацію безпосереднього керування економікою країни, а державний бюджет стає бюджетом всього народнього господарства в цілому. При цих умовах для збалансування прибутків і видатків необхідна правильна організація державної пляномірної продукції і поділу продуктів.

Що ж до покриття безпосередніх державних витрат, то У. К. П. буде обстоювати перехід од системи контрибуцій з капіталістів і використання друкарського станка, неминучих в переходову епоху, до поступового подогодового маєткового податку, а поскільки сей податок буде переживати себе в силу широко проведеної експропрія-

ції маючих клясів, то покриття державних витрат повинно йти з частини прибутків од різних державних монополій.

Мешкальна справа.

39. Прагнучи до розв'язання, мешкальної справи, особливо загостреної в зв'язку з війною, радянська влада переводить повну експропріацію капіталістичних домовласників і передає будинки м'йським радам; переводить масове переселення робітників із окраїн в буржуазні будинки; передає кращі з них робітничим організаціям, удержуючи ці будинки на державні кошти, забезпечує робітничі родини меблями і т. и.

Завданням У. К. П. є, не чіпаючи інтересів некапіталістичного домовласництва, змагання до поліпшення мешкальних умов працюючих мас, до знищення скупчення і антисанітарії старих кварталів, до знищення непридатних мешкань, перебудови старих, будівництва нових, відповідних новим умовам життя робітників, до раціонального розселення працюючих.

Охорона праці.

40. З устанавленням диктатури пролетаріату справа охорони праці губить свою гостроту і принципіальність, позаяк праця

перестає бути чинником наживи капіталістів, а йде на користь робітничої держави. Охорона праці стає справою практичного забезпечення робітникам найкращих можливих умов праці і регулювання їх радянською владою, котра перша в світі переводить в повному об'ємі програму мінімум соціалістичних партій в цій справі.

Законодавчим шляхом вона встановлює: 1) 8-ми годинний робочий день для всіх працюючих, як максимум робочого часу, при чому для осіб молодших від 18 літ в особливо шкідливих галузях продукції, а також для гірничих робітників, які працюють під землею, робочий день має бути не більше 6-ти годин; 42-годинний щотижневий безперервний відпочинок для всіх працюючих; 3) заборону надчасної праці як загальне правило; 4) заборону користування працею дітей і підлітків молодших 15 літ; 5) заборону нічної праці в особливо шкідливих продукціях а також і надчасної праці чоловікам до 8 літ і всім жінкам; 6) увільнення жінки від праці на протязі 8 тижнів до і після родів зі збереженням повного заробітку за увесь цей час. при безплатній лікарській допомозі, представлення робітницям через кожні три години не менше як пів години на годування дитини і видачі годуючим матерям додаткової допомоги; 7) інспекцію праці і сані-

ярну інспекцію, виборну радаи професійних спілок.

41. Ідучи далі програми мінімум, радянська влада встановляє: 1) участь робітничих організацій в справі найму і звільнення; 2) місячну відпустку з збереженням утримання для всіх працюючих, які працювали не менше року; 3) державне регулювання заробітної платні на підставі тарифів, вироблених професійними спілками; 4) певні органи розподілення і підрахунку робочої сили при радах і професійних спілках обов'язані давати працю безробітним.

Одначе руїна народнього господарства, викликана війною, боротьба проти світового імперіялізму примушують радянську владу і дають їй право де в чому одступати від своєї програми, наприклад: допускати в обмеженому розмірі надчасну працю, дозволяти працю підлітків од 14 до 16 років з обмеженим робочим днем до 4 годин; тимчасово зменшувати відпустку з 1 місяця до двох тижнів, збільшувати час нічної праці до 7 годин; встановляти обов'язковий мінімум продукційности.

42. У. К. П. повинна вести широку пропаганду за активну участь самих працюючих в енергійному проведенні всіх заходів і декретів радянської влади в справі охорони праці, для чого необхідно:

1) Розвинути працю по організації і розширенню інспекції праці шляхом підбору і підготовки для цієї мети активних працівників із самих робітників і по розповсюдженню її на дрібну і хатню промисловість;

2) Розширити охорону праці на всі види праці (будівничих робітників, сухопутно-водяний транспорт, прислугу і сільсько-господарських робітників);

3) Остаточо взяти з роботи малолітніх і провести далі скорочення робочого дня для підлітків.

43. Крім того У. К. П. ставить своїм дальшим завданням:

1) встановлення в майбутньому при загальному збільшенні продукційности праці максимального 6-ти годинного робочого дня без зменшення платні за працю і при обов'язанні працюючих віддавати 2 години без особливої платні на теорію ремесства і продукції, на практичне вивчення техніки державного управління і військової справи;

2) введення приохочуючої системи винагороди за підвищення продукційности праці.

Соціяльне забезпечення.

44. Радянська влада проводить законодавчим шляхом повне соціяльне забезпечення всіх працюючих, котрі не визискують чужої праці од всіх форм трати працездатности,

в тому числі й од безробіття за кошти підприємців і держави при повному самоврядуванні забезпечуємих і при широкій участі професійних спілок.

У. К. П. прагне до організації широкої державної допомоги не лише жертвам війни і стихійних лих, але й жертвам ненормальностей суспільних відносин, веде рішучу боротьбу з усяким паразитизмом і неробством, ставлячи своїм завданням повернути до трудового життя всіх вибитих з трудової колії.

Охорона народнього здоровля.

45. В основу своєї діяльності в справі охорони народнього здоровля У. К. П. кладе перш за все проведення цілого ряду широких оздоровляючих і санітарних мір з метою попередження розвитку хвороб, зосереджуючи для нього в руках держави всі медично-санітарні засоби шляхом націоналізації аптечної справи, приватних лікарських установ, курортів, встановленням трудової повинности для медичних сил і т. и.

В звязку з цим найближчим своїм завданням У. К. П. ставить:

1. Рішуче переведення санітарних мір в інтересах працюючих, себ-то: а) оздоровлення населених місцевостей (охорона ґрунту, води і повітря); б) встановлення громадського годування на науково-гігієнічних під-

ставах; в) організація мір, які-б попереджували розвиток і розповсюдження пошестей; г) проведення санітарного законодавства.

2. Боротьбу з соціяльними хворобами (сухоти, венеризм, алкоголізм і т. д.)

3. Забезпечення загальнопрístupної безплатної і кваліфікованої лікарської допомоги.

З М І С Т :

Вступ	стор. 3—23.
Політичні форми диктатури пролетаріату	„ 23—29.
Національна справа	„ 29—33.
Культура і освіта	„ 33—37.
Право	„ 37—41.
Військова справа	„ 41—43.
Народне господарство	„ 44—56.
а.) Загальна економіка	„ 44—46.
б.) Організація продукції	„ 46—49.
в.) Сільське господарство	„ 49—53.
г.) Поділ продуктів	„ 53—54.
Фінансова і грошева справа	„ 54—56.
Мешкальна справа	„ 56.
Охорона праці	„ 56—59.
Соціяльне забезпечення	„ 59—60.
Охорона народнього здоровля	„ 60—61.

БІБЛІОТЕКА „НОВОЇ ДОБИ“

органу Закордонної Групи
Української Комуністичної Партії.

Досіль видано:

- № 1. Винниченко В.: Всесвітня революція. Відень, 1920, 16^о, 16 стор.
- № 2. Винниченко В.: Українська державність. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 3. Левинський В.: Соціалістична революція і Україна. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- Т^о 4. Паламар Г.: Капітал, колоніальні народи і більшевизм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 5. Шаповал М.: Інтелігенція і пролетаріят. (Друкується.)
- № 6. Винниченко В.: Політичні листи. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 7. Левинський В.: Релігія, наука і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 24 стор.
- № 8. Стах П.: До верховин! Поезії. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.

(Далі див. оборотна сторона).

- № 9. **Хименко Гр.:** Хто такі комуністи і чого вони хочуть? Відень, 16^о, 16 стор.
- № 10. **Левинський В.:** Капіталізм і імперіялізм. Відень, 1920, 16^о, 32 стор.
- № 11. **Піддубний Г.:** Комунізм і еволюція. Відень, 1920, 16^о, 20 стор.
- № 12. **Ленін Н.:** Третій Інтернаціонал і його історичне значіння. Відень, 1920, 16^о, 12 стор.
- № 13. **Паннекук А.:** Комунізм і демократія. Відень, 1920, 16^о, 9 стор.
- № 14. **Карпинський В. А.:** Що таке радянська влада і як вона будується? Відень, 1920, 16^о, 40 стор.
- № 15. **Піддубний Г.:** Комунізм і патріотизм. Відень, 1920, 16^о, 30 стор.
- № 16. **Мазуренко В.:** Відродження промисловости радянською владою. Відень, 1920, 16^о, 48 стор.
- № 17. **Левинський В.:** Мистецтво і соціалізм. Відень, 1920, 16^о, 20 стор.
- № 18. Програма Української Комуністичної Партії. Відень, 1920, 16^о, 64 стор.

Замовлення посилати на адресу адміністрації
„Nowa Doba“ Wien, Hans Sachsgasse 18.